

SU KAYNAKLARIMIZ ve SINIR AŞAN AKARSULARIN YERİ VE ÖNEMİ

Dr.Müh. M.Neşet AKMANDOR

1- Su Kaynaklarının Geliştirilmesi Stratejisi ve Tarihçesi

Türkiye Cumhuriyetinin 1923 yılında kuruluşu ile birlikte, ülke çapında su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesine el atılmış ve çalışmalar sonuç alıncaya kadar sürdürülmüştür. Öncelikle, akarsuların uzun süreli akım ölçüleri, meteorolojik veriler toplanıp değerlendirilerek, planlama ve projelerin yapımına geçildiğinden tesislerin inşaat işlerine yeterli hız sağlanamamıştı. Ancak, gerekli hazırlıklar yoğun olarak sürdürülmüş ve inşaatlara aşama aşama başlanabilmiştir.

Bu sırada kuşkusuz tarımda üretim devam etmiştir. Ancak, 1929 yılında yaşanan kuraklığın tarım üretimine önemli zarar verdiği görülür.

Aynı yıl, su tesislerinin inşaatlarını yapan ve yaptıran kuruluşun (Sular Fen Heyeti Müdürlüğü'nün) yetki ve sorumlulukları artırılarak çalışma alanları genişletilmiş ve "Sular Umum Müdürlüğü" adı ile yeni bir kuruluşa dönüştürülmüştür. Bu değişiklik sonunda Ankara'da içme, taşkın koruma ve sulama amaçlı Çubuk Barajı ve Tesisleri, Bursa'da Gölbaşı Baraj ve Sulaması, ovanın yan dere sel ve rusubatından korunması, Niğde'de Gebere baraj ve sulaması, Van'da Sihke barajı ve sulaması Eskişehir'de Porsuk barajı ve sulaması ile nehir ıslahı ve şehir dere yatağı düzenleme işleri ele alınmış ve bu barajlar 1936'da hizmete qirmıştır.

Kuşkusuz, bu mevzii sulamaların bitirilmesi beklenilmeden tarımsal üretime devam edilmiştir ve bu bir zorunluluktur. 1936 yılı az yağışlı bir yıl olmuş ve tahıl üretimi su azlığından büyük zarara uğramıştır.

Aynı yıl su kaynakları ve elektrik konularında etüd çalışmaları yapmak üzere geniş yetkilerle "Elektrik İşleri Etüd İdaresi" (EIE)'nin kurulduğu görülmektedir. Bu kuruluş hemen, Anadolunun önemli akarsuların, düzenlenmesini sağlayacak çalışmalara başlar. Baraj ve Hidro elektrik santral projelerinin hazırlanmasına geçilir. Bu projeler sırası ile, Seyhan Nehri üzerinde Seyhan Baraj ve santrali, Kızılırmak Nehrinde Hirfanlı Baraj ve santrali, Gediz nehri üzerinde Gediz Baraj ve Santrali Büyük Menderes havzasında Kemer Baraj ve santrali projeleridir.

1954 yılında "Su İşleri Genel Müdürlüğü" (DSİ) kurulur. İlk iş olarak (EIE)'nin hazırladığı projeler de tamamlanmış olduğundan, bu tesislerin inşaatına başlanır. Böylece işlere büyük bir hız kazandırılmış olur. Yeni kurulan (DSİ) ve (EIE) gibi iki büyük kuruluş beraberce su kaynaklarından çok amaçlı olarak yararlanmayı ve enerji üretim işlerini hızlandırırılar. Bu arada bir taraftan da köy hizmetleri kırsal kesimde tarım ve köylerin alt yapılarına hız verilir. İller Bankası da finansman sağlayarak kasaba ve şehirlerin alt yapı hizmetlerini gerçekleştirmektedir. Diğer taraftan enerji iletim hatları yapılmaktadır. Böylece Enterkonekte şebeke hızla tamamlanmaktadır. Bu çalışmalarla, sanayinin, enerji alt yapı işlerinin hız kazandığı görülür.

Bu arada "Türkiye Karayolları" idaresi kurulur. Bu bir tesadüf değildir. Ülkenin her tarafına hızlı ve ekonomik bir şekilde ulaşmak gereklidir. Çünkü üretim artmaya başlamıştır. Pazarlara ulaşmak önem kazanmıştır. Paralel olarak, iletim hatları ile dağıtım ağı kurularak enerjinin iletimi de gerçekleştirilmektedir. Hidroelektrik Santral sayıları artırılmakta, su ve toprak kaynaklarından yararlanma hız kazanmaktadır. Böylece tarım üretimine hız vermek, iş gücünü çoğaltıp yaygınlaştırarak, köylüsü şehirlisi ile kalkınma reformu bir ölçüde gerçekleştirilmektedir. Su kaynaklarının artan ölçülerde kullanıma açılması için, ülke düzeyinde yaygın çalışmalar sürdürülerek

20.yüzyılın sonunda su kaynaklarımızdan verimli bir şekilde yararlanma aşamasına ulaşıldığı görülmektedir.

21.yüzyılın başında Türkiye’de, hizmete sokulan 554 baraj vardır. 138 irili ufaklı santral enerji üretmekte, 57 gölet sulama kullanma suyu sağlamaktadır. Yeraltı sularından yararlanma önemli ölçüde geliştirilmiştir. 4,97 milyon (Ha) tarım arazisi sulanmaktadır. Yılda 10,5 milyar m³ içme ve kullanma suyu topluma sunulmuştur. Önemli nehirlerimiz örneğin; Fırat, Dicle, Kızılırmak, Yeşilirmak, Sakarya, Seyhan, Ceyhan, Gediz, Büyük Menderes, Batı Akdeniz nihayet Çoruh ve Aras nehirlerinin regülasyonu sağlanmıştır. Enerji üreten santraller işletimdedir. (138 adet) Bu yapılar çok önemli büyük işlerdir. Böyle olmakla beraber bunları yeterli bulamıyoruz. Çalışmalara hız kesilmeden devam etmek zorundayız. Çünkü Türkiye nüfusu artık Cumhuriyetin kuruluşundaki gibi 10.5 milyon değildir, nüfus 70 milyonu aşmıştır. Dolayısıyla ihtiyaçlar da artmıştır, sanayi gelişmiş, şehirleşme hızlanmıştır. Daha önemlisi sahibi olduğumuz su kaynaklarımızın potansiyel değeri karşısında, yapılan tesisler küçümsenmeyecek olsa bile yeterli görülemez. Çünkü potansiyel değerler büyüktür. Örneğin, enerji potansiyel değeri; Teorik Hidro Potansiyel Değer; yılda 433, Teknik Hidro Potansiyel Değer, yılda 216, Ekonomik Potansiyel Değer, yılda 128 milyar Kwh’dır. Teorik değer yönünden potansiyel değer Avustralyanın %72’i ve dünya potansiyel değerinin %1,33’üdür. Teknik değer yönünden yılda 216 milyar Kwh ile Norveç ve Japonya’dan daha fazladır. Bu önemde olan, yenilenebilir, ulusal enerji kaynağının üretimi yılda 45 milyar Kwh olup, potansiyel değerinin ancak %35’idir. Bu oranın kısa sürede %70’lerin üzerine çıkarılması gereklidir. Bu nedenle baraj ve santral yapımına hızla devam edilmesi zorunludur. Bu çabalar çok amaçlı baraj projeleri ile sürdürülürse, aynı zamanda sulama suyu, içme, kullanma sularının da yeterli düzeye çıkarılması kolaylaşmış olacaktır.

Nehirlerimiz, barajlarla düzenlenip, kontrol altına alınmış, ekonomik olarak sulanabilecek toplam 8,5 milyon Ha tarım arazisinin %57’si yani 4,97 milyon Ha’sı suya kavuşmuş ve ekonomik Hidro elektrik potansiyelinin %35’inin gerçekleştirildiğini görüyoruz. Bu işlerin tamamlanması için gereken irade ve teknolojiye sahip bulunmaktayız. Halen bu tesislerin projeleri ve programları hazır olduğundan bunların yapımı, finansman sağlanarak mümkün olacaktır. Böylece su kaynaklarından yararlanmayı gerçekleştirecek tesislerin yapımı ve tamamlanması için bir engel kalmamıştır.

Su kaynaklarından tam olarak yararlanmak için ikinci aşama çalışmaların etkin biçimde uygulanma zamanı gelmiştir. Sözü edilen ikinci aşama çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

- 1- Su kaynaklarından yararlanacak kişi, kurumlar, sulama birlikleri, belediyeler, elektrik santralleri gibi, değişik istek sahiplerinin ve akarsu çevre ihtiyaçlarının beraberce değerlendirilerek işletme planları her yıl yapılarak, aynen uygulanması ve böylece demokratik bir yönetimle işletme işleri gerçekleştirilmelidir.
- 2- Su kaynaklarının kirlenmesi önlenmelidir.
- 3- Kullanılmış sular ekonomik ölçüde arıtılarak, tekrar kullanılmalıdır.
- 4- Tesislerin bakım ve onarımı, gereken zamanda ve eksiksiz olarak sürdürülmelidir. Bunun için, yenilenme ve onarımları sağlayacak sanayi ve teknolojinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Bu aşamaya ait girişim ve çalışmalar, tesislerin kuruluş aşamasında olduğu gibi hızla ve etkin biçimde gerçekleştirilmelidir. Bütün bu çalışmalar sonunda, su kaynaklarımız tam olarak kontrol altına alınmış ve kullanılabilir bir duruma getirilmiş olacaktır.

Ülkemizin su kaynakları, vazgeçilemeyecek nitelik ve değerdedir ve Türkiye ekonomisi, su kaynaklarından tam olarak yararlanma ihtiyacında ve zorundadır.

2- Sınır Aşan Akarsular, Yerleri ve Önemi

Türkiye bütün toprak, su ve elektrik kaynaklarını geliştirirken, sınır aşan su havzalarına da önem vererek bu akarsuları da geliştirmek zorundadır. Sınır aşan akarsularımız Kuzeydoğu Anadolu’da, Kuzeybatıda Trakya’da ve Güneydoğu Anadolu’da sınır bölgelerinde bulunmaktadır. Bu akarsular;

Kuzeydoğu Anadolu'da Çoruh, Aras nehirleri, Bulgaristan sınırını oluşturan Meriç Nehri ve yan dereleri Güney doğu Anadolu'da Fırat-Dicle nehirleri ve Asi Nehri'dir. Bunlardan Asi ve Meriç'te, Türkiye mansap ülke, diğerlerinde ise menba taraf konumundadır. Sözü edilen nehir havzalarının toplam alanı 256.000 km² olup, toplam su potansiyel miktarı ise 70,9 milyon m³'tür. Bu akarsu havzaları ülkemiz yüzölçümünün 1/3'ünü kaplar. Toplam su kaynaklarımızın %38'ini oluştururlar. Bu itibarla büyük bir önem taşırlar.

Diğer taraftan, bu akarsular sınır oluşturmak gibi bir özellik de taşırlar. İyi komşuluk ilişkilerinin sürdürüldüğü yörelerde sınır aşan suların pozitif etkileri ile anlaşmalar daha kolay gerçekleştirilebilir. Bu gruba giren nehirlere örnek Çoruh ve Aras nehirleridir. Hatta bir ölçüde Meriç ve kolları gösterilebilir. Bütün gayretlere rağmen anlaşmalar henüz yapılamayan sınır aşan akarsular da vardır. Bunlara Fırat-Dicle nehirleri ve Asi Nehri iyi bir örnek oluşturur. Bu itibarla havzalar, hakkında kısa bilgiler vererek bunları, gözden geçirmek yararlı olacaktır.

1- (23) Çoruh Nehri Havzası:

Havzanın topografik yapısı sert ve engebeli olup menbadan mansaba doğru iklim şartlarında da büyük değişiklik görülür. Çoruh hızlı akan bir nehirdir. Uzunluğu 462 km ve bunun 410 km.si Türkiyede 51 km.si ise Gürcistandadır. Havza büyüklüğü 19872 km², su miktarı yılda ortalama 6,3 milyar m³'tür. Nehirde toplam düşü 1420 m olup yatağın eğimi fazladır.

1962 yılında (EIE) idaresi tarafından başlanan etüdlerle projeler hazırlamıştır. Ana kanal üzerinde 5, yan kollarda 12 olmak üzere baraj, santraller ve bentlerin yapılması ile yılda 10,3 milyar Kwh enerji üretimi öngörülmüştür. Çoruh havzası önemli bir enerji üretim potansiyeline sahiptir. Aşağı kıyıdaş ülke olan Gürcistan ile bir sorun yoktur. Barajların yapımı ile taşkınlar önlenecek ve erozyon kontrolü sağlanacaktır. Bu yararlar dışında ülkeler arasında enerji alışverişi gibi faydalar da gerçekleştirilecektir. Bunlar Gürcistan için önem taşımaktadır. Kuşkusuz inşaatlardan sonra işletme dönemi için anlaşmalar yapılması lazımdır. Sınır aşan Çoruh Nehri Türkiye-Gürcistan arasında sorun bulunmayan örnek bir akarsu havzasıdır.

2- (24) Aras Nehri Havzası

Türkiyeden kaynaklanan Aras Nehrinin havza büyüklüğü 27548 km², su miktarı ise 3,7 milyar m³'dür. Sınır aşan bu nehir daha çok su kaynağı olarak önem taşır. Enerji üretim potansiyeli teorik olarak düşüktür. Halen havzada iki küçük santral vardır. Bunlar Çıldır baraj ve santrali ve Bayburt santralidir. Yılda 81 milyon Kwh enerji üretirler.

Havzada Türkiye tarafında 91231 Ha tarım arazisinin sulama tesisi yapılmıştır. Aras nehrinin bir kolu olan Arpaçay üzerinde Rusya ile ortak olarak Arpaçay barajı yapılarak 1983 yılında işletmeye açılmıştır. 50,6 m yükseklikte beton ağırlık tipinde bir barajdır. Baraj gölünde toplanan 510 milyon m³ su ihtiyaca göre bırakılıp hudut boyunca akar. Bu su ile Iğdır ovası sulanır. Burada yine Rusya ile ortak olarak serdarabat çevirme bendi ve su alma yapısı yapılmıştır. Her iki taraf anlaşmalara uygun olarak sularını buradan alırlar. Türkiye buradan aldığı su ile Iğdır Ovasını sular. Aras Nehri üzerinde yapılmış olan baraj ve bent anlaşmalara dayanarak inşa edilmiş ve işletilmekte ve sulama yapılmaktadır. Bu itibarla Arpaçayı havzası sınır aşan sulardan tarafların yararlandığı önemli ikinci bir örnek oluşturur.

3- (01) Meriç Nehri ve Yan Kolları

Meriç Nehri ve önemli yan kollarından Tunca, Arda bu havza içinde birlikte değerlendirilmektedir.

Havzanın Türkiyeden kaynaklanan su miktarı 1,8 milyar m³/YIL Bulgaristan ve Yunanistan ile beraber 8 milyar m³/YIL'dır.

Havzanın Türkiyedeki drenaj alanı 14560 km² ve sulanabilir tarım alanı 1,2 milyon (ha)'dır. Bu arazinin sulanması için su kaynağı yeterli olmadığından sınırlı sulama yapılabilmektedir.

Meriç Nehri ve Kollarının Su Miktarı

Meriç	AKIM	YILDA	(m ³)
Yan Kolları	Türkiye	Bulgaristan	Yunanistan
Meriç	0,2	--	--
Tunca	0,4	0,6	--
Ergene	0,2	--	--
Arda	--	5,1	0,5
Toplam	1,8	5,7	0,5
G.Toplam		8,00	

Tunca nehri üzerinde, projeleri hazır olan Tunca barajının ve tesislerinin yapım ve işletilmesi için anlaşma görüşmeleri yapılmaktadır. Türkiye bu anlaşmalar için 2006 yılı Ocak ayında teşebbüse geçmiştir, görüşmeler devam etmektedir. Sözü edilen tarihte yaşanan taşkın nedeni ile havza taşkınlarını önleyici ve sulamadan yararlanmayı mümkün kılan kapsamlı bir anlaşmanın yapılarak sorunların çözülmesi sonunda bu akarsuda da anlaşmalara bağlanmış örnek bir sınır aşan su havzası olacaktır.

4- Fırat Nehri

Fırat nehrinin yurdumuz içindeki uzunluğu 1170 Km'dir. Nehrin aşağı tarafta Suriye ve Irak topraklarında uzunluğu ise 1765 Km olup, Irak'ın aşağı Fırat bölgesinde, Fırat, Dicle nehri ile birleşir, bundan sonra Şattularap adını alır. Birleşmeden sonra Fırat Dicle tek bir nehrin havzası oluşturarak tek yataktan akar ve Basra Körfezine dökülür.

Fırat havzasında, yağışlı kış ve bahar aylarından sonra mansap taraf ülkelerde şiddetli veya az şiddetli taşkınlar görülür. Az yağışlı senelerde ise; yazın bu mansap taraf ülkelerde su sıkıntısı yaşanır. 1959, 1961 ve 1973 yıllarında bu ülkelerde kuraklık yaşanmış, 1969 ve 1988 yıllarında ise taşkınlar olmuştu. Ancak Keban Barajının yapımından sonra 1988 yılındaki taşkınları mansap taraf ülkeler hiç hissetmemişlerdir. Fırat Nehrine ait karakteristik değerler ve su miktarları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Fırat nehrinin karakteristikleri ve su miktarları aşağıda verilmiştir.

Fırat Nehri	Uzunluk	Drenaj	Alanı	Toplam	Su
	(KM)	Km ²	Oran %	Milyar m ³ /Yıl	%
Türkiye Bölümü	1170	127.304	28.67	31.58	88,7
Suriye-Irak kesimi Toplamı	1765	316.700	72.33	4,00 (1)	11,3
Fırat Ne. Topl.	2935	444.004	100.--	35,58	100,-

(1) 4 milyar m³/Yıl miktardaki su Suriye'den kaynaklanır. Iraktan kaynaklanarak Fırat'a karışan su yoktur.

1946 yılında Irak ile imzalanan dostluk iyi komşuluk anlaşmasına Irak tarafı, Fırat Nehrindeki seller ile ilgili bilgileri zamanında Irak'a bildirilmesi için maddeler konmuştu.

Baraj ve santrallerin yapılmasına itiraz eden Irak ve Suriye bugün bu barajların faydalarından yararlanmaktadır. Fırat Nehri üzerinde Keban, Karakaya, Atatürk barajları gibi düzenleme ve enerji üretim amaçlı barajlar yapıldıktan sonra aşağı tarafta sel felaketleri yaşanmaz olmuştur. Aynı şekilde su azlığı ve yokluğu yaşanmadığı gibi, nehirden su alma zorlukları da artık kalmamıştır.

Barajların kredi görüşmeleri sırasında Irak, bu barajların yapılmasını istememiş ve karşı çıkmıştı. Türkiye bu barajların birer regülasyon ve enerji barajı olduğu, mansap ülkelerine bunların zararı değil faydası olacağı ısrarla anlatılarak kredi sağlanmış ve barajlar yapılmıştır. Bu çalışmalara paralel olarak, Türkiye 1982 yılından beri Suriye, Irak ile akarsularla ilgili görüşmelerini sürdürmüştür. Bu dönemde 16 defa müzakereler yapılmış aşağı taraf ülkelere ayrıntılı bilgiler verilerek, suların maksimum ve dostça, hakça kullanımını sağlamaya çalışılmıştır. Bu amaçla su kaynağının optimum kullanımı için “Üç Aşamalı Plan”da verilen bir çözüm şekli önerilmiştir. Bu planın kabulü ve uygulanması halinde, Fırat ve Dicle sularından taraflar hakça yararlanacağı sürekli olarak anlatılmış ve anlatılmaya devam edilmiştir:

5- () Dicle Nehri

Dicle nehri, Cizrenin hemen Güneyinde hududa ulaşır. Buradan itibaren Türkiye Suriye hududunu oluşturur. Sonra doğudan gelen HAZEL kolunu alarak Irak hududuna kavuşur.

Dicle Nehri	Potansiyel	Su Miktarları
	Milyar m ³ /Yıl	Oran %
Türkiye Bölümü	25,24	51,8
Irak Bölümü	23,48	48,2
Suriye Bölümü	0,00	00,-
Dicle Bölümü	48,72	100,-

Diclenin su potansiyelinin %51,8'i Türkiyeden %48,2'si ise Irak'tan kaynaklanır. Dicle nehrinde Fırat'ta olduğu gibi aşağı taraf ülkelerde taşkın ve kuraklıklar yaşanır. Nehir üzerinde Türkiyenin planladığı baraj inşaatları tamamlanınca nehir regülasyonu gerçekleşecek, Türkiyeden kaynaklanan sulardan doğan taşkın ve kuraklık yaşanmaz olacaktır.

Yukarıda açıklandığı gibi, tek bir akarsu havzası oluşturan Fırat-Diclenin, yıllık toplam su miktarı 84,3 milyar m³/Yıl'dır. Buna karşılık, komşu ülkelerin yetkililerinin katıldığı toplantılardaki resmi beyanlarına göre üç komşu ülkenin Fırat-Dicle su kaynağından talep ettikleri su miktarları aşağıda özetlenmiştir:

Fırat-Dicle nehirlerinden İlgili ülkelerin su İstekleri (Yılda milyar m³)

Nehirler	Türkiye	Suriye	Ara Toplam	Irak	Genel Toplam	Potansiyel Su
Fırat	18,42	11,50	29,92	23,00	52,9	35,58
Dicle	6,87	2,60	9,43	45,00	64,4	48,72
Toplam	25,29	14,10	39,39	68,00	107,3	84,30
%66 değişme ile			39,39	45,00	84,39	84,30

Tablo özetinde görüldüğü gibi Irak'ın isteği Fırat-Dicle suları toplamının %80,7'sini oluşturur. Halbuki Türkiye %30 Suriye ise %16,7'dir. Yalnız bu karşılaştırma bile Irak'ın su isteğinin normalin üstünde olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan Irak'ın sulanabilir tarım arazisi büyüklüğünün Irak resmi beyanlarına göre 1,95 milyon (Ha)'dır. Buna karşın Prof.Dr.John Kolars bu değerini 1,29 olduğunu ifade ediyor. Buna göre, sulama alanları $1,29/1,95=0,66$ oranında daha az olduğu anlaşılır. Sulama suyu talebinde de bu oranda küçülme olması gerekir. Yani su isteği $68 \times 0,66 = 45$ milyon m³ /yıl olur. O takdirde üç komşu ülke Fırat-Dicle nehirlerinden ihtiyaçlarını karşılayabilirler.

Böylece talepler, nehirlerin toplam su potansiyeli ile uyumlu hale gelmiş olur. Türkiye, Irak, Suriye toplantılarında elde edilen bilgilerden hareket ile bu olumlu sonuca ulaşmıştır. Bu sonuca dayanarak Türkiye komşularına, "Üç Aşamalı Plan"ı sunmuştur. Bu plana göre taraflarca atanacak teknik heyetler ortak çalışma yaparak havzaya ait potansiyel su değerlerini ve su ihtiyaçlarını beraberce saptayacak ve ülkelerin ortak toplantılarında mutabakata varılacaktır. Planın üç aşaması sırası ile;

- 1- Su kaynaklarının miktarları ve bunların yıllar boyunca değişimleri bilimsel yollarla ve ortak çalışmalarla saptanacaktır.
- 2- Sulanabilecek toprakların envanterleri her üç ülke için, ayrı ayrı ve ortak çalışmalarla tesbit edildikten sonra toprakların sınıflandırılması belirtilecek veya yapılacaktır. Sonuçta bulgulara uygun bitki cinsleri bulunacaktır.
- 3- Su ihtiyaçları bu ortak değerlendirmelere dayalı olarak beraberce saptanacaktır. Böylece gerçekçi bir yol izlenerek bulunan değerler esas alınacaktır. Ayrıca yağmurlama, Damlama gibi sulama metodları, su tasarrufu sağlayan usuller dikkate alınarak su ihtiyaçlarının asgaride tutulmasına özen gösterecektir.

Türkiyenin daveti üzerine Türkiye-Suriye-Irak arasındaki ikinci bakanlar toplantısı 26/27 Haziran 1990 tarihinde yapılmıştır. Bu toplantı Atatürk Barajında su tutulması konusunun da komşu ülkelere bilgi verme amacı ile yapılmıştır. Bu konunun görüşülmesi sonunda, Fırat-Dicle sularının ortak ve hakça kullanılması konusu da bakanlar düzeyinde bir kere daha görüşülmesi istenmişti. Ancak karşı taraflar Fırat-Dicle sularının paylaşılması üzerinde ısrarlı olmuşlardır. Sınır aşan suların kullanılmasına ilişkin uluslararası hukukta paylaşmayı öngören bir karar olmadığı gibi, Türkiye öteden beri bu türlü bir yaklaşımın ileride çok daha önemli sorunları da beraberinde getireceğinin kaçınılmaz olduğu ve yegane çıkış yolunun bir işbirliğinden geçtiğini, eskiden olduğu gibi bu toplantıda da bir kere daha savunmuşlardır. Türkiye bu toplantıda da eskiden olduğu gibi, çözüm arayışlarına açıktır. Ancak Üç aşamalı planın kabulü ile anlaşma yolunun açılacağı inancındadır. Bu görüşünü bir kere daha dile getirilmişlerdir.

Görülüyorki Fırat-Dicle havzasında Türkiye tarafının gayretlerine karşın bir anlaşmaya ulaşamamıştır. Ancak, bu yoldaki çalışmalar sonuna gelmemiş, çalışmalar sürdürülmektedir. Bu hali ile Fırat-Dicle anlaşmaya henüz ulaşamayan sınır aşan su havzalarına örnek olmaktadır.

6- Asi Nehri Havzası

Asi nehri Lübnan topraklarından kaynaklanır. Suriye topraklarından sonra Türkiye'ye geçip daha sonra Akdenize dökülür.

Toplam uzunluğu 248 km.dir. Bunun 40 km.si Lübnan'da, 120 km.si Suriye ve 88 km ise Türkiye içindedir. Su kaynağının %6'sı Lübnan'dan, %92'si Suriye'den %2'si ise Türkiye'den kaynaklanan sulardan oluşur.

Su kaynağının %98 Suriye ve Lübnan tarafından kullanılır. Türkiyeye %2 kalır. Bu fiili durum hiçbir gerekçeye dayanmadığı gibi hukuki bir mesnedi de yoktur. Hakça olmayan bir kullanımdır. Türkiyeyi su sıkıntısına itmiş ve zarar vermektedir. Suriye, Lübnan ve İsrail arasındaki anlaşmazlıklar ve savaşta bu kullanım şeklini, karışık bir duruma sokmuştur.

Özetle; Asi nehri Suriye, Lübnan ile Türkiye arasında sorunları halledilmemiş, sınır aşan bir akarsu konumundadır.